

Nr 229.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för
K. J. Alm från viss betalningsskyldighet; given Stockholms
slott den 14 mars 1930.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 14 mars 1930.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Johansson anför:

Genom kontrakt den 7 januari 1921 antogs Karl Johan Alm till arrendator av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Solvalla nr 5 jämte Vittensten nr 1, ett torp, i Faringe socken av Stockholms län för tiden från och med den

14 mars 1921 till den 14 mars 1928. På grund av för sent verkställd anmäning att avflytta förlängdes arrendeavtalet efter sistnämnda tidpunkt på fem år. Då det emellertid sedermera visade sig, att Alm icke längre var i stånd att ställa godkänd borgen för arrendevillkorens fullgörande, blev avtalet uppsagt med skyldighet för Alm att avflytta den 14 mars 1929. Alm kvarbodde emellertid trots uppsägningen å gården efter sistnämnda tidpunkt, varför åtgärder vidtogos för hans vräkande.

I det mellan domänstyrelsen, å ena, samt Alm, å andra sidan, upprättade arrendekontraktet stadgades, bland annat, att i fråga om kostnaderna för vattenavledningsföretag, vari arrendatorn kunde komma att deltaga, skulle arrendatorn äga den rätt till ersättning, som omförmäles i förordningen den 6 juli 1849 om deltagande i vattenavledningsföretag för boställen och annan staten tillhörig jord, samt att arrendatorn vore skyldig att utan rätt till gottgörelse av något slag från kronans sida deltaga i dikningsföretag, varav egendomen vid tiden för kontraktets upprättande berördes eller som på grund av stadgandena i gällande vattenlag kunde under arrendetiden för egendomen ifrågakomma.

Under arrendetiden ingick Alm såsom delägare i dikningsföretaget »Solvallahossens torrlägningsföretag». Genom beslut den 27 juni 1927 anvisade Kungl. Maj:t åt nämnda företag statsbidrag från statens avdikningsanslag med 6,630 kronor samt lån från statens avdikningslånefond med 24,920 kronor. I samband därmed medgav Kungl. Maj:t, att Alm finge jämte övriga deltagare vinna delaktighet i odlingslånet med skyldighet för Alm att gälda såväl de under återstående arrendetiden belöpande annuiteter å lånet som ock vid arrendetidens slut den då ännu oguldna återstoden av egendomens andel i samma lån.

Enligt uppgift av vederbörande förrättningsman har den å egendomen belöpande andelen i kostnaderna för dikningsföretaget efter ett repartitionstal av 9,61 procent beräknats till 3,098 kronor 91 öre, inklusive kostnader för förrättningen, varvid egendomens andel i odlingslånet beräknats till 2,535 kronor 84 öre och i statsbidraget till 563 kronor 7 öre. Båtnaden för egendomen av företaget har uppskattats till ett värde av 8,839 kronor 40 öre. Företaget har godkänts den 7 augusti 1928.

Alm har icke guldit någon del av kostnaderna för egendomens deltagande i företaget.

Till säkerhet för kronans fordran hos Alm bland annat på grund av hans betalningsskyldighet för egendomens andel i odlingslånet har den 4 mars 1929 med kvarstad belagts Alm tillhörig å egendomen befintlig lös-egendom till värde av 6,750 kronor. Sedan Alm emellertid till säkerhet för kronans fordran den 19 mars 1929 å statsverkets giroräkning i riksbanken för länsstyrelsens i Stockholms län räkning insatt ett belopp av 8,100 kronor samt länsstyrelsen den 21 i samma månad låtit överflytta det deponerade beloppet i enskild bank, har kvarstaden genom resolution sistnämnda dag av länsstyrelsen hävts.

Hos Kungl. Maj:t har Alm nu anhållit, att han måtte bliva befriad från betalningsskyldighet för den honom såsom arrendator av egendomen påförda andel i kostnaderna för Solvallahamossens torrlägningsföretag.

Till stöd för framställningen anför Alm att, då torrlägningsarbetet påbörjats under år 1926 och slutförts år 1928, hade Alm, som varit nödsakad att redan den 14 mars 1929 avträda egendomen, icke dragit någon nytta av dikningen utan i stället åsamkats förluster till följd av de stora upplag av jord, varmed egendomen under arbetets gång besvärats. Då arrendet varit bestämt med hänsyn till under kristiden rådande prisförhållanden samt Alm under de två sista åren av sin arrendetid fått dåliga skördar, skulle den stora utgiften för andel i kostnaderna för torrlägningsföretaget drabba honom hårt. Alm, som hade hustru och fem oförsörjda barn, bleve utfattig, därest han skulle erlægga den egendomen påförda andelen i kostnaderna för dikningsföretaget.

Sedan utlåtande i ärendet inforrats från domänstyrelsen, har styrelsen jämte eget utlåtande inkommit med yttranden från länsstyrelsen i Stockholms län och domänintendenten i samma län.

Domänintendenten upplyser, att vid sammanträde med ägarna av de marker, som berördes av torrlägningsföretaget, hade domänintendenten efter förordnande av länsstyrelsen bevakat det allmännas rätt, såvitt anginge ifrågavarande kronoegendom. Som domänintendenten ansett torrläggningen för egendomen synnerligen nyttig, för att ej säga nödvändig, hade domänintendenten tillstyrkt företagets utförande och tillrätt arrendatorn att ingå i företaget. Denna domänintendentens tillstyrkan hade berott på, att domänintendenten antagit, att den på kronoegendomen belöpande andelen av kostnaderna på företaget skulle få avbetalas genom årlig amortering. Som arrendetiden för den dåvarande arrendatorn skolat upphöra den 14 mars 1928, ehuru arrendatorn sedermera kommit att bruka egendomen ytterligare ett år, hade domänintendenten antagit, att amorteringskostnaderna skulle påföras nästa arrendator. Domänintendenten vitsordade, att skörderesultaten å egendomen under de två sista åren av Alms arrendetid till följd av regnig väderlek icke varit tillfredsställande samt att till följd därav Alms ekonomiska ställning blivit betydligt försämrad och svårigheterna för honom att fullgöra sina skyldigheter ökats. Vid av- och tillträdessyn å egendomen den 15 maj 1929 hade synerätten förklarat, att Alm under den tid, han arrenderat egendomen, icke haft gagn av Solvallahamossens torrlägningsföretags verksamhet. Under framhållande av att torrläggningen avslutats först år 1928 och att Alm således ej hunnit erhålla någon valuta för kostnaden, då egendomen först under kommande år kunde giva bättre skördar, tillstyrker domänintendenten bifall till Alms hemställan.

Länsstyrelsen anför i huvudsak följande.

På anhållan av domänstyrelsen hade länsstyrelsen den 21 februari 1929 slutit kontrakt med hemmansägaren Gustaf Zelin, enligt vilket kontrakt

egendomen från och med den 14 mars 1929 till den 14 mars 1930 upplåtits för skötsel och vård till Zelin, varvid i kontraktet stadgats bland annat, att arrendatorn fritoges från all ersättningsskyldighet, som belöpte å egendomen eller kunde åvila avträdande arrendatorn för kostnaderna för »Solvallamossens torrlägningsföretag».

Med hänsyn till att egendomen under den tid, Alm arrenderat densamma, icke haft gagn av dikningsföretaget, finge länsstyrelsen tillstyrka, att Alm av nåd bleve befriad från gäldande av å egendomen belöpande andel i det dikningsföretaget anvisade lånet.

Under denna förutsättning syntes länsstyrelsen lämpligast, att lånet ifråga inbetalades ur domänfonden, vilken utgift torde kunna kompenseras med den förhöjning i egendomens arrendevärde, som vunnits genom egendomens förbättring i följd av dikningsföretaget.

Domänstyrelsen tillstyrker i likhet med länsstyrelsen och på av nämnda myndighet anförda skäl, att Alm befrias från gäldandet av den å egendomen belöpande andel i det till bestridandet av kostnaderna för dikningsföretaget Solvallamossens torrlägningsföretag ur statens avdikningslånefond anvisade lån, varjämte styrelsen under förutsättning av bifall till Alms framställning tillika hemställer om bemyndigande att av driftkostnadsmedel från statens domäners fond, rubrik »Jordbruksmedel», inlösa berörda lån till den del detsamma besvärade egendomen, och komme styrelsen sedermera vid avgörandet av frågan om egendomens disposition att, vare sig egendomen ånyo utbjödes på arrende eller helt eller delvis försålles, tillse, att vederbörlig compensation genom en beräknad höjning av arrendavgäld eller saluvärde bereddes domänfonden för den gjorda inbetalningen till avdikningslånefonden.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 3 juli 1929 med hänsyn till de i förevarande ärende förebragta omständigheterna ansett sig böra tillstyrka den av domänstyrelsen gjorda hemställan.

*Departements-
chefen.*

Då Solvallamossens torrlägningsföretag är att hänföra till dikningsföretag, torde Alm jämlikt arrendekontraktets bestämmelser vara betalningsskyldig för å ifrågavarande egendom belöpande andel i det företaget från statens avdikningslånefond beviljade lånet, vilken andel uppgår till 2,535 kronor 84 öre.

Emellertid har torrlägningsföretaget fullbordats först under år 1928, varför Alm, som frånträtt arrendet den 14 mars 1929, icke under sin arrendetid kunnat komma i åtnjutande av de fördelar i form av ökade skördar, som företaget varit avsett att medföra. Tydligt torde vara, att tillkomsten av den nu tillämpade bestämmelsen rörande skyldighet för arrendator av kronoegendom att ensam svara för den andel av kostnaderna för dikningsföretag, som må beröra egendomen, är att söka i antagandet att arrendatorn skall under sin arrendetid hinna erhålla motsvarande nytta av företaget. Så har i förevarande fall icke i någon mån blivit fallet. Anledningen till att Alm, som vid ifrågavarande företags ingångsättande haft jämförelsevis kort tid kvar på arrendet, över huvud

kommit att deltaga i företaget torde vara att tillskriva domänintendents tillstyrkan därtill. Under föreliggande förhållanden och då tillika upplysts, att Alms ekonomiska ställning är mindre god, synes det icke överensstämma med billighet att av Alm kräva fullgörande av hans ifrågavarande åtagande. Jag finner mig alltså böra i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna förorda, att Alm befrias från den honom i förevarande avsende åliggande betalningsskyldigheten.

Alms skuld till företaget torde, såsom domänstyrelsen föreslagit, böra förskottas ur domänfonden för att sedermera täckas genom den förhöjda avkastning av egendomen, som genom avdikningsföretaget kan påräknas. Till denna fråga, vari Kungl. Maj:t torde äga befogenhet att besluta utan riksdagens hörande, torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut rörande Alms betalningsskyldighet föreligger.

I anslutning till detta ärende vill jag tillika framhålla, att det synes kunna ifrågasättas, huruvida över huvud nu gällande kontraktsbestämmelser rörande det sätt, på vilket kostnaderna för avdikningsföretag skola av arrendator gäldas, kunna i varje fall anses överensstämma med billighet. En utredning i detta ämne synes lämpligen böra komma till stånd.

Under återopande av vad ovan anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre arrendatorn av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Solvalla nr 5 jämte Vittensten, ett torp, i Faringe socken av Stockholms län Karl Johan Alm må befrias från honom åliggande skyldighet att gälda på nämnda fastigheter belöpande andel, 2,535 kronor 84 öre, i lån från statens avdikningslånefond till »Solvallamossens torrlägningsföretag».

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

Joh:s Thygesen.